SAMKEPPNISEFTIRLITIÐ

Norræn matvöruskýrsla

Áherslur Samkeppniseftirlitsins

14. desember 2005

Kjarni málsins

Verð á matvörum í verslunum á Íslandi er 42% hærra en í löndum ESB

-Óviðundandi staða-

-Innflutningshömlur á búvörum virðast ein helsta ástæðan-

Vöruval í stórmörkuðum á Íslandi og í Noregi er minna en í löndum ESB

Meiri samþjöppun á matvörumörkuðum á Norðurlöndum en í öðrum löndum Evrópu

-Áhyggjuefni-

-Ísland sker sig þó ekki úr-

SE leggur ríka áherslu á eftirlit með samkeppnisháttum á matvörumarkaði

-Innflutningshömlur á búvörur-

-Hugsanlegar samkeppnishindranir vegna fákeppni á matvörumarkaði-

-SE kallar eftir sjónarmiðum um forgangsröðun-

Á árinu 2004 greiddu neytendur á Norðurlöndunum á milli 12% og 42% hærra meðalverð fyrir mat- og drykkjarvörur en neytendur í 15 löndum Evrópusambandsins. (áfengur bjór er undanskilinn)

Ísland og Noregur: Innflutningshömlur á búvörum vega þungt.

Verðlag í EU-15	**100**
Danmörk	126
Finnland	112
Svíþjóð	112
Noregur	138
Ísland	**142**
Þýskaland	96
Holland	92
Frakkland	103
Ítalía	105
Belgía	98
Bretland	97
Írland	114
Austurríki	101
Grikkland	83
Spánn	78
Lúxemborg	107
Portúgal	86

Á árunum 1999-2005 hefur verð á mat og drykkjarvörum hækkað meira á Íslandi en á hinum Norðurlöndunum eða Evrópusambandslöndunum, eða um 14%.

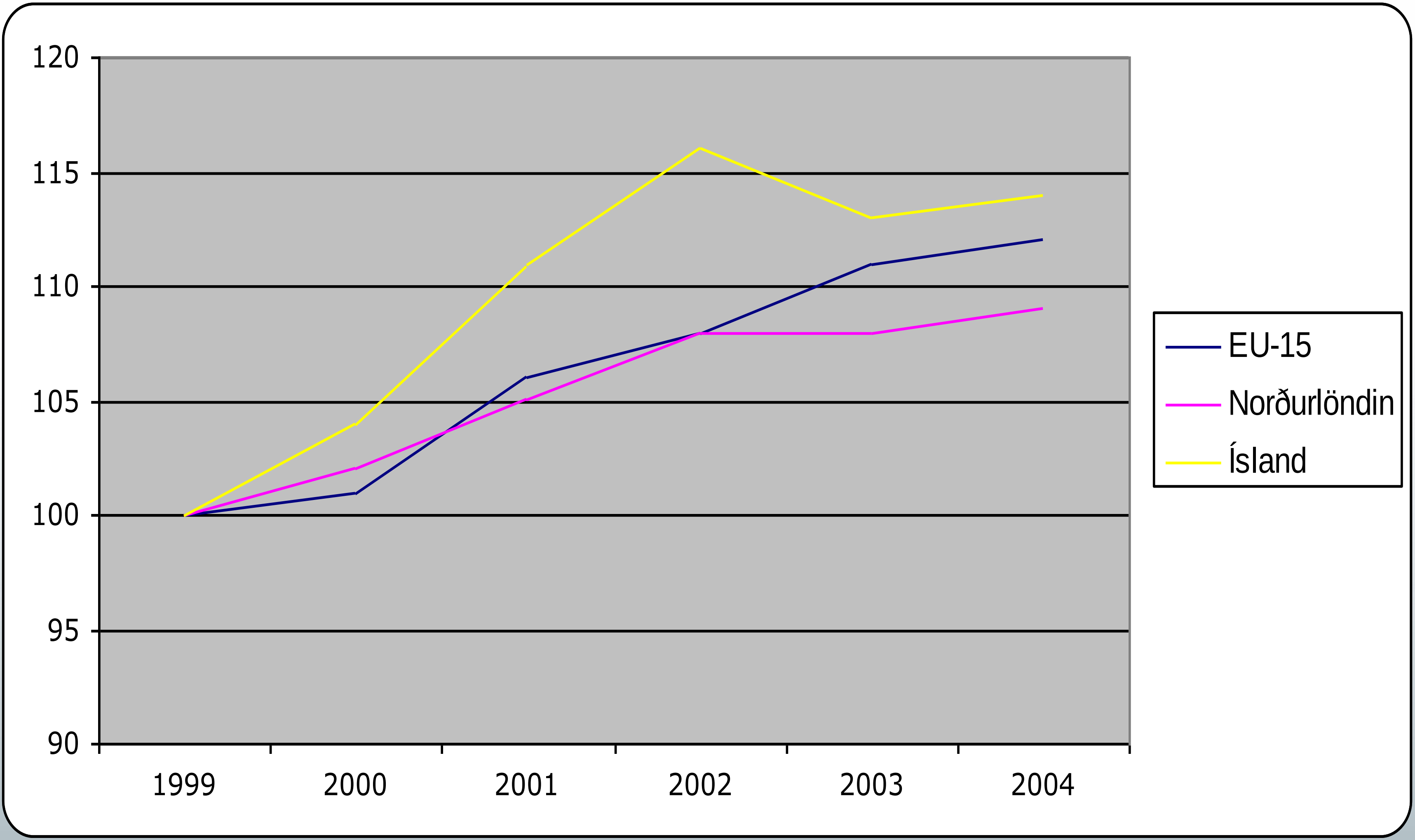

Neytendur á Norðurlöndunum hafa úr færri vörutegundum að velja í stórmörkuðum en neytendur í Frakklandi. Minnst vöruúrval á Íslandi og í Noregi

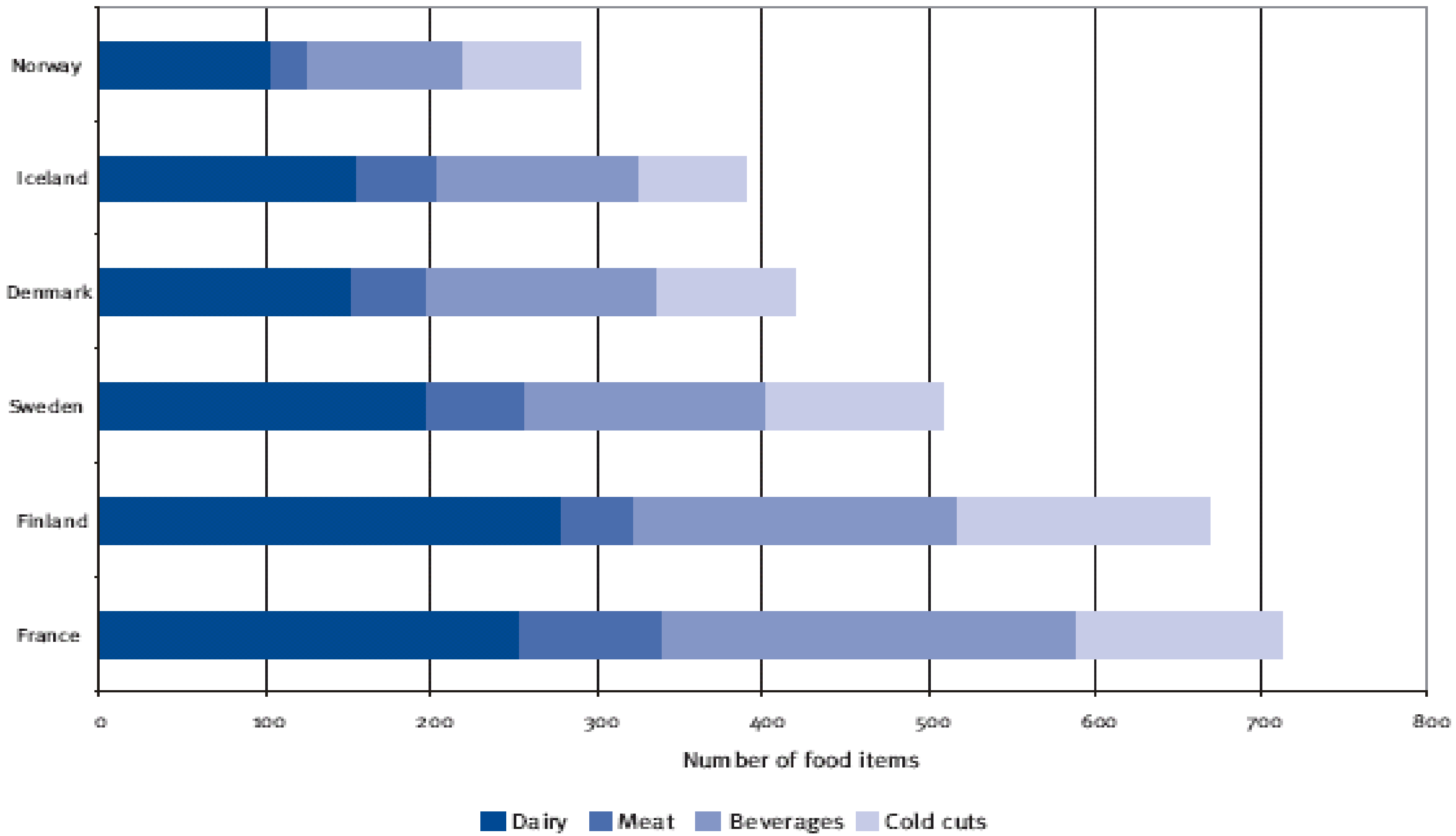

Source: Hornstrup and Homstrup, 2005

Samþjöppun í smásöluverslun hvergi meiri í Evrópu en á Norðurlöndunum

Verslanakeðjur	Danm	Finnl	Ísl	Nor	Svíþj	Þýskal	Bretl
Stærsta %	38	36	43	35	45	25	28
3 stærstu %	90	80	79	83	93	58	59

Samþjöppun í smásöluverslun 2002/2003

Þróunin á Íslandi

	2000	2001	2002	2003	2004 (6 mán.)
Verslanir Haga	40%	42%	43%	45%	47%
Verslanir Kaupáss	24%	23%	22%	22%	21%
Verslanir Samkaupa	15%	15%	14%	14%	14%
Aðrar matvöruverslanir og matvörukeðjur	8%	8%	9%	9%	8%
Aðrar minni verslanir	13%	12%	12%	10%	10%
Samtals	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

Markaðshlutdeild matvöruverslana á Íslandi fyrir árin 2000-2004 (fyrstu 6 mán.2004).

Lágvöruverðsverslanir hafa aukið hlutdeild sína, ekki síst þar sem verðlag er hátt (Ísland og Noregur)

Grikkland	5%	**Svíþjóð**	12%	**Danmörk**	27%
Írland	5%	**Spánn**	12%	**Belgía**	31%
Bretland	7%	**Portúgal**	13%	**Þýskaland**	38%
Ítalía	6%	**Finnland**	13%	**Ísland**	38%
Sviss	9%	**Holland**	16%	**Noregur**	51%
Frakkland	9%	**Austurríki**	25%		

Markaðshlutdeild lágvöruverðsverslana í Evrópu árið 2003.

Á Íslandi auka lágvöruverðsverslanir hlutdeild sína á kostnað annarra búða

	2000	2001	2002	2003	2004
Lágvöruverðsverslanir	22%	26%	34%	38%	40%
Klukkubúðir	18%	18%	13%	12%	12%
Aðrar matvöruverslanir	60%	56%	53%	50%	48%
Samtals	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

Markaðshlutdeild matvöruverslana á Íslandi skipt eftir formi fyrir árið 2000, 2001, 2002, 2003 og fyrstu sex mánuðir ársins 2004.

Fáir annast innkaup fyrir nokkrar keðjur

- Á Norðurlöndum: 4-6 innkaupa- og vöruhús gera samninga f.h. verslanakeðjanna við birgja og taka ákvarðanir um hvað keypt er inn.
- Á Íslandi: Tvö stór innkaupa- og vöruhús sem eru umsvifamikil í samningum um innkaup fyrir smásöluverslanir með yfir 80% markaðshlutdeild.

⇒ **Verslanakeðjurnar styrkjast.**

⇒ **Minna vöruúrval – færri valkostir.**

⇒ **Minni flutningskostnaður og betra verð, en samt verðmunur.**

Sterkar verslanakeðjur => Aukin samþjöppun hjá birgjum.

- Þrýstingur á birgja:
  - Lækkun innkaupsverðs frá birgjum.
  - Knúnir til þátttöku í markaðskostnaði, greiðslu á hilluplássi o.fl.
- Framleiðslufyrirtæki sameinast og stækkað. Einnig innflutningsfyrirtæki.

  => Standa betur að vígi gagnvart verslanakeðjum.
- En: Smærri og nýir birgjar, framleiðendur og dreifingarfyrirtæki eiga erfiðara með að ná fótfestu.

  => Þurfa aðgang að hilluplássi.

Aukinn innflutningur

- Norðurlönd: 20% aukning 1999-2003.
- Viðskipti með matvörur milli Norðurlanda í ESB : 43% aukning á sama tíma.

⇒Aukin samkeppni innflutnings við innlenda framleiðslu.

En: Landsmarkaðir

- Ýmsar sérreglur (heilbrigðisreglur og innflutningshömlur).
- Neysluhættir landsbundnir.

Helstu tillögur í norrænu skýrslunni:

- Aðgangur að hilluplássi – aðgangur að markaði.
- Aðgangur verslana að húsnæði og byggingarlóðum.
- Samrunar.
- Betri upplýsingamiðlun til neytenda.
- Sameiginlegar reglur um matvæli.
- Endurvinnsla á umbúðum.

Samkeppniseftirlitið hyggst leggja ríka áherslu á matvörumarkað

Horft til tveggja meginþátta:

- Hugsanlegar samkeppnishindranir sem tengjast aukinni samþjöppun og fákeppni.
- Skyldur stjórnvalda til að búa í haginn fyrir samkeppni.
  - Innflutningshömlur á búvörum.
  - Skipulag byggðar.

Áherslur SE:

- Beita almennum eftirlitsheimildum til að ryðja úr vegi hugsanlegum ólögmætum samkeppnishindrunum.
- Kanna hvort forsendur séu til sérstakra aðgerða til að tryggja betri aðgang fyrirtækja að matvöruverslunum með vörur sínar.
- Beina því til stjórnvalda að dregið verði úr innflutningshömlum á búvörum og efla samkeppni á því sviði.
- Rannsaka gaumgæfilega hvers konar samruna á matvörumörkuðum.
- Beina því til skipulags- og byggingaryfirvalda að aðgangur fyrirtækja að verslunarhúsnæði og byggingarlóðum verði sem greiðastur í þágu samkeppni.
- Hvetja til þess að stjórnvöld samræmi sértækar reglur um matvæli þeim reglum sem gilda í nágrannalöndum þannig að aðgangur að markaði verði greiðari.

Mikilvægt að forgangsraða

- SE fundar með stjórnvöldum og hagsmunaaðilum.
- Gefinn kostur á sjónarmiðum til loka janúar.

=> Forgangsröðun og nánari áherslur mótaðar í framhaldinu.